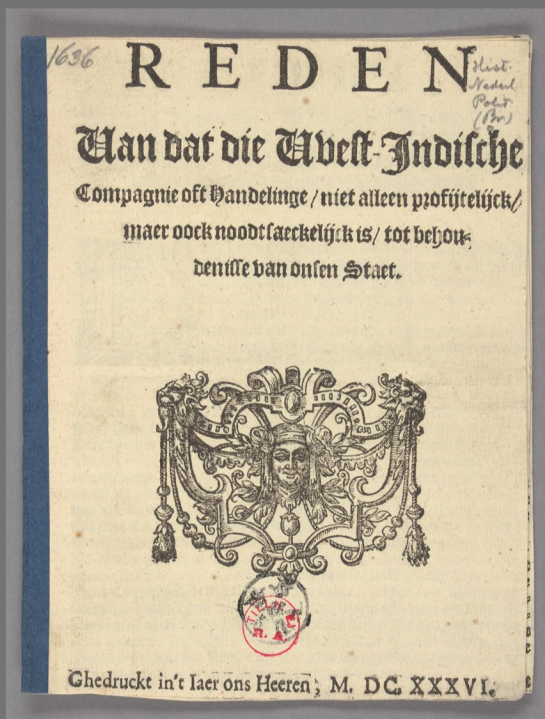

Reden van dat die West-Indische Compagnie oft handelinge, ...

Tryck // / I25 B 14 c Br. 1636

Tillkomstår 1636
Digitaliserad år 2019

1636

R E D E N

hist.
Nederl.
Polit
(Br)

Van dat die West-Indische

Compagnie oft Handelinghe / niet alleen profijtelijck /

maer oock noodtsaeckelijck is / tot behou-

denisse van onsen Staet.

Ghedrukt in't Jaer ons Heeren, M. DC. XXXVI.

R E D E N

Wilt dat die Gheest-Enghelicheit

Comme die Gheest-Enghelicheit

Wilt dat die Gheest-Enghelicheit

Wilt dat die Gheest-Enghelicheit

Gedruckt in het ons Eerren, M. DC. XXXVI.

U
Com

Wp
woonder
volghen
felver
heter dan
besaten
den berke
nende een
met vele
ken ende
totten ne
van ander
nooden he
Dene Con
toucheren
bewekenen
dejer Land
Genen zeg
ende met ge

R E D E N

Van dat die Vest-Indische
 Compagnie oft Handelinghe / niet alleen profijtelyck/
 maer oock noodtsaeckelyck is/ tot behoudenisse
 van onsen Staet.

En vooz-treffelicken Iulius Caesar, verhaelt in
 sijn Commentarien, dat die Switsers / bevindende
 hare Limiten oft Grens palen te kleyne ende te
 nauwe/resolbeerden die te verwijderen/ende Galliam,
 nu Franckrijk/te Conquesteren/ende om tselve met
 meerderen ernst ende couvagie t'effectueren / besloten
 hare Vuyssen/Plecken/oste Steden te verbrande/om
 geen verlangen oft hope te hebben wederom te keere.

Wy Ingesetenen van dese Landen/ dooz die grootte menighte der In-
 woonderen / hebben goedt sujet dese Switsers eenigher maeten naer te
 volghen / onse palen vele vele te nauw zijnde / om het vierde part der
 selber Inwoonderen te kunnen boeden: Maer hier in is onse conditie
 beter dan die hare / dat sy Berghachtige ende onbruchtebare Contreyen
 besaten/niets anders hebbende/als tgene sy dooz den arbeyt harer han-
 den beekregen/meest uyt haer eygen Terroir. Wy daerentegen bewoo-
 nende een plat ende Waterigh Landt / aen den Oeber der grooten Zee/
 met vele Rivieren ende Havens / dooz-loopen ende besoccken alle Hoec-
 ken ende Landen der gantscher Wereldt/ vanden opganck der Sonnen
 totten nederganck/ van't Noorden tottet Zuiden/ brengende niet alleen
 van andere quartteren ende verre Landen in onse Vuyssen tgene wy van
 nooden hebben / sonder oock met onse menighvuldighe Schepen/ van
 deene Coninghrijcke ofte Landt in een ander / sonder onse Havens te
 toucheren / allen tgene waer op wy eenigh profijt ofte vooz-deel konnen
 berekenen/ waer over eenen grooten / ja den besten deel der Ingesetenen
 deser Landen / veroveren / waer mede sy hunne Vuyssen sustenteren:
 Eenen zegen van den Heere / die met gene Tonge kan uyt ghesproken/
 ende met gene Penne naer waerden beschreiben worden.

Nu/ al-hoe-wel het eene uytnemende ende ober uyt heerlijcke sake is/
 so dient nochtans geconsidereert / datse op een zwack ende veranderlijck
 Fondament is steunende / midts men die Negotie ende twelbaren in
 andere Provincien Landen ende Coninghrijcken soeckende/ geene sekere
 winsten kan bereckenen/ sonder dickwils in plaetse van gewin/schade
 booz de handt bevonden wordt / die dagelijcksche ervaringe ons sulcks
 genoegh leerende.

Daer en boben wy in eenige contentie met andere Potentaten / Lan-
 den ofte Republicquen verballende / t'eerste is de stupringe bande Com-
 mercien/ ende gemerckt die selbige vast het eenighe steunsel is/ daer door
 onsen Staet dus flozzant is/so bevindt sich d'Inwoonders in gemeyn
 daer door seer geincommodeert ende verachtort/ die Manufacturen ende
 andere Coospmanschappen genen oft luttel af-tracks hebbende.

Nu heeft die Heere oock aen ons die het niet verdienen/ alsulcken fa-
 beur bewesen/dat hy ons wegen gewesen ende middelen in handen heeft
 gegeven/om dese swaricheden eeniger maten booz te komen/onse Wape-
 nen doen prospereren/ ende die dus ghezegent/ dat wy het beste deel van
 Brasil verobert hebben/ waer ober wy den Heere nu noch nimmermeer
 ten hollen kunnen dancken / als hebbende die palen onser Grentzen ver-
 wijdert/ met een vast ende gestadigh Fondament / dat soo wy het maer
 soo wel willen verdedigen ende bewaren/ als wy wel kunnen/ een beter/
 ende vastter Fondament onses Staets sullen hebben als wel te boozen/
 dickwils niet wetende hoe wy onse Gheallieerde sullen gemoeten ende
 tracteren/ om die selbe niet te vertoornen oft eenigh misnoegen te geben/
 ende dat alleen/ op dat die Commerccien haren Cours mogen behouden/
 ende in gene decadentis geraken.

Hier tegen wy dus danige conquesten besittende/ daer wy sonder belet
 van eenige andere Naticen/onse Negotie ende Traffijc kunnen exercere/
 wat behoebt wy alsdan dus beschroomt te zijn/om onsen aengeboornen
 Bydrom te gebuycken/ende het ongelijck datmen ons soude mogen oft
 willen aen-doen/ van onsen hals te keeren ?

Die macht bande Staten / Republicquen ende Landen / soo op die
 Negotien ende Commerccien simpelijck gefondeert/ zijn onvast/ onseker
 ende ongestadigh / blijkende sulcks eerstlijck by die Republicque van
 Venetien/ welke sonder eenigh tegenspreken/ pupz ende alleen door den
 Coophandel/die sy op Levanten hebben gedreven/ tot grooten rijckdom
 ende hoocheyt is geklommen/tot dat inden Jare 1496. die Portugisen/
 onder thelepdit van Vasco de Gama, eerst die Capo de Bona Speranza
 gedobbleert

Heerlijcke sake (el)
nde veranderlijcke
nde 'twelbaren in
ende, geene sekeren
van gewin/schade
rijke ons sulcken

otentaten / Lan-
nge vande Com-
nifel is/ daer door
iders in: gemeen
anufacturen ende
bbende.

en/ alsulcken sa-
n in handen heeft
nen/ onse Wape-
het beste deel van
och nimmermeer
er Grenzen ver-
soo wy het mar-
nnen/ een betere
s wel te voorge-
a gemoeten ende
noegen te geven/
noegen behouden/

r wy sonder bet-
kommen exerceren/
en aengehooren
s soude mogen of

anden / soo op die
jn onvast onsekeren
Republicque van
de alleen door den
grooren rijkdom
s, die Portugijsen/
de Bona Speranza
gedobbleert

gedobbleert ende in Oost-Indien beginnen te Negotieren / waer door die Venetianen dus verbaest zijn geweest / dat sy van alle verliesen / die sy door Oorloge van Landen ende Steden gheleden / noyt gene dus danigh geestimeert ende geapprehendeert hebben / wel ende te rechte merckende/ dat dit d'oor'sake ende een begin soude zijn van een merckelijck afnemen van haren Staet ende Macht.

Dit is wel een beginsel geweest/ doch is hun noch een goet deel van den Levantischen handel gebleven / ende hebben daer in ghecontinueert/ tot datmen van dese Landen niet alleen die Navigatie in Oost-Indien/ sonder oock op Levanten heeft begost exerceren / waer door haer Inkomsten ende Macht ober upt grooten af-breuck heeft geleden / ende oft sy wel door ghestadige ende goede Policie hare Conquesten tot nu toe geconservceert hebben/ so is doch het welbaren harer Inwoonderen ende Cooplieden seer gesmalleert.

Waer door is het Coninghrijck van Portugael tot sulcken opnemen gekomen/ dattet voor een vande rijckste ende Florissantste Coningrijcke van Europa is gereputeert gheweest? Is het niet door die Conquesten ende Negotie? Van de Venetianen is die Negotie vande Specerijen/ ende watter aenkleest/ gekomen op die Portugijsen: Vande Portugijsen meest op ons: Den handel op Guinea is hun oock meest door ons benomen. Tot nu toe en is hun niets van importantie de reste gebleven/ als het Brasil / waer van wy ons nu van't beste deel hebben bemachtight/ ende 'tgene hun noch daer van oberigh is / bezittense met groote bezwaringe ende onsekerheydt/ dit mede quijt wordende / waer toe is doch dit Rijke ende flozerende Coningrijck gekomen? Alle haren grooten rijkdom tot schuytm/ die te vooren Machtigh ende in Rijkdom alle andere Natien verre passeerden/ nu qualijck wetende te binden waer van sich te sustenteren.

Wy/ wy/ Inwoonders deser Landen / die tot noch toe gene diergelijcke vaste Ober-Zeische Conquesten ghehadt hebben / sullen wy hier op niet letten ende dit ter herten nemen? om het Fondament van onsen Staet vaster te maken / ymmers ons best daer toe te doen / om dus te discretie van andere niet te staen.

Vaer zijn persoonen / mede van aensien ende qualiteyt in dese onse Landen / die met kleynachtinghe van dese West-Indische Compagnie spreken/ die selve seer luttel estimerende/ oock datnient dickwils met verwonderinge/ ende niet sonder verdriet/ moet aenhooren/ maer hoe wijs sa sich oock duncken te zijn/ en sien doch niet wijder als hun Neuse streckt.

6
 d'Overdadicheydt ende luxurie / neemt (tot veler leede-wesen) in dese Landen merckelijck toe / die ruymte binnen onse Grentz palen kannot ons niet geven / moet meest buyten gehaelt ende gesocht worden / d'onsekerheyt ende ongestadicheydt is daer mede ghemengelt / als nu onse Kinderen niet meer en konnen binden / waer mede hare aen-ghe-nomene overdadicheydt / leyder / leyder / te versadigen / wat sullen sy van ons seggen ofte gedencken / dat wy eene sake ende ghelegentheydt / van sulcken importantie / dus klepne gheachtet / ende ons die ypt den handen ende tanden laten trecken ? waer voor sullense ons houden ? Die Historien-Schryjvers / d'Occurrencien van onse Tijden den Paekomelinghen te kennen gebende / in wat predicament sullen sy ons setten ? sullense ons wijs / kloeck / verstandigh / ofte onbroet / ofte oock wel armhertigh ende merchantecq / sonder eenich beleydt ende courage oordelen ? als die gene / so om eenen bedrieghlijcken ende onsekeren Daps ofte Cresues / sulcken Conqueste / die niet te estimeren is / quiteren ? Ick roere dit ten rechten aen / als binnen weynigh Maenden herwaerds noch gebeurt zijnde met Gennep / d'welck onse Vyanden teghens hun beloften / met handt ende Zegel bebeslight / onsen achterdeel / fortificeren / doch / wat valter op te seggen / t'is licht pemand's te bedriegen die bedrogen wilt zijn.

Men beklaght sich / datmen bezwaerlijck die middelen weet te vinden / om den Oorloge te continueren. Wat hoorze ick? Dat wy ons maer euertueren / onse overdadicheden ende luxurie / so in kosteliche Meubels / Kleeren / Maeltijden / ende andere nieuwe / ende voor desen ongewoonlijcke ostentacien / die nu yder menighlijck / verre boven syne Conditie ende Staet is pleghende / af-breecken / ende ten sal aen geene middelen manqueren.

Hoe sullen wy het maken / als ons die noot eens sal dwingen die selve af te schaffen ? Meynen wy / dat wy beter zijn als onse Ghebuyzen in Duytlandt ende elders / die meest in den grondt bedorven zijn ? waerom doen wy nu niet willich / tot conservatie van ons Vaderlandt / Vrontwen / Kinderen / ende eene goede Conscientie / dat wy eens sullen moeten doen gedwongen zijnde ?

Die Heere heeft ons / by maniere van spreken / het Landt van Belosten niet alleen getsont / maer alreede daer in laten trecken / sullen wy nu te rugghe keeren ? wat onbesonnen ondancbbaerheyt soudet niet zijn.

Wat onse Voor-Ouders gene Bosschen ende Boomen gheplantet hadden / daer van sy oock niet eens profijt ende vruchten en hoopten / wat souden wy nu binden tot onsen nootdruft ?

So hebbe dan noch wijsdt eens andere ghelegentheydt in dese sake met ons/ wy binden die Boomen ende andere saken vruchtbaer ende alreede dragende/ willen wy niet een lufken patienteren ten tijde dat wy het in vollen fleur brengen?

Niemands wordt gekroondt hy hebbe dan te voozen Ridderlijck gestreden/ ten konit met ons noch qualijck tot het strijden/ andere particuliere dragen den last op hare schouderen / strijdende so booz sich selfs als booz 'tgemeyne welbaren/ soude mense nu booz den risico die sy gheloopten/ende den dienst aen't gemeyne Vaderlandt bewesen / dus / ick segge niet eens abandonneren / sonder boven belosten dwinghen hare Conquesten te quijteren/ tot groot naer-deel / meer van't gemeyne beste / als noch wel van particuliere? ten behoort in geenes goeden Patriotten herte noch gedachten te komen.

Wy hebben noch in versche memorie / dat booz ontrent 28. Jaren/ als men metten byandt besich was om van Tresues te cracteren / onser L. Barneveldt, om den Coning van Spangien dienst te doen/ sich onderstondt d' Oost-Indische Compagnie te willen quiteren ende af-doen/ maer hy siende die Remonstrantien/ die welcke dies aengafde hy eenige booz-treffelijke Patriotten Schrifstelijck ghedaen wierden / troock syne Pijpen / als men seydt inden Sack / ende wierdt die Fluyte oft Pijpe daer naer niet meer gehoozt.

Ick verwondere my billich / datter van so vele kloecke ende erbarene Mannen / daer dit ons Landt vol van is / tot noch toe niemands op't Theatrum is ghekomen / ende der Gemeynten die noodsakelijckheydt vande selve Compagnie te maintaineren / niet met lebendige ende krachtige rebenen gheremondstreert heeft/ ten eynde den quaedt-willigen ende malitieuusen den mond ghestloten / ende d'ontwetende beter onder-richtet mochten worden/ ende dat ick die onerbaren / mede verre in verstande ende kloekheyt hy andere int minste niet so vergelijcken/ met dese mijne Remonstrantie te booz-schijn moet komen.

Ende op dat niet yemandes / wie hy oock moge zijn/ gisse/ oft sich inbeelde/ dat dese Pijlen komen upt den Hoeker van yemande/ die bewindt oft interest hy de selve Compagnie heeft/ so betuyge ende verklare ick hier mede met waerheydt ende eene goede conscientie/ dat ick booz mijne persoon/ noch heller noch penningh interest hy de selve Compagnie en hebbe/ noch opt gehad hebbe / sonder pure ende simpelijck gedreven vande liefde der waren Christelijcken Religie/ den supberen Gods-dienst/ ende welbaren deser Landen.

Wilde derhalven/datmen andere apparente perſoonen/ die het thien-
maels beter als wel ick hadden konnen doen/ buyten verdachte wille
houden/ ende vele eer ende meer die redenen ende Argumenta te pondere-
ren/ als curieuſelijcken naer den Auctheur te bozſchen.

In't maecten vanden Crefues/ wat boeckkens quamender beneffens
den Gouden Stock niet te voozſchijn? Alle met goeden pber ende bypic-
heydt geſchreven / ſonder datter yemande dies aen-gaende / yet te laſte
geleydt is; ſoo hope ick/dat die tegenwoordige Regeerders ende Vaders
des Vaderlands/ ons die ſelve bypicheydt als te booren noch by oogh-
luypkinge ſullen laten genieten/ ten eynde die Gemeynthe/doch met respect
ende eerbiedinge t'hunwaerdes / een weynigh berichts moghe bekomen
van ſaken daer t'gemeyne beſte ſo merckelijck aen ghelegen is.

Nu keerende weder tot d'intentie van onſen L.Barneveldt int aſſchaf-
ſen vande Ooſt-Indiſche Compagnie / dat hy d'oppositien van andere
hoorende/daer van af-ſtandt gedaen heeft/ ſo verſien my/dat als andere/
dien ick maer den wegh wiſſe/op die bane ſulle komen/ ende met andere/
levendigere ende krachtigere bewijs-redenen / d'importantie van deſe
Compagnie aen den dagh ſullen byenghen / dat den weder-ſprekers het
klap-houdt te dier ſal vallen/ om te continueren hun vier boortae daer
van te ſtoken/mids deſe Weſt-Indiſche Compagnie van meerdere ap-
parentie ende conſideratie/nopende het welbaren des gemeynen beſtens/
als wel die ſelbige Ooſt-Indiſche Compagnie / die welke allen t'profijt
dat daer op valt / alleen in hare particuliere bozſe ſteken / hebbende heg
gemeyne eben-wel t'boordeel datter valt uyt de tweede / derde oft vierde
handt naer gelegentheydt vande ſake.

By deſe Compagnie / mids die Rechten daer toe ſtaende/betalende/
is yder Man geoorloſt op Brazil te Negotieren / gelijk eenige het ghe-
boelen alreede gehad/ende meer als cent per cento op eene Voyage ghe-
conqueſteert hebben / op eene Voyage die kort is / ende inden tijdt van
vijftien oft achthien Maenden / ja dickwils korter t'Retour bekomen-
de / daer men ſich gheluckigh soude houden/ datmen alle Jaren vande
Ooſt-Indiſche twintich per cento mochte genieten / dat nochtans niet
heel is/in conſideratie/dat d'Actien ſo diere gekocht worden/ ende mede
den Riſico van ſulcken lange gevaerlijcke ende moepelijcken reyse.

Ick ſal uwe patientie int compareren van deſe Compagnien niet
miſ bypucken / ſonder anderen van meerdere erbarentheydt deſe Pro-
vintie over-dragen/ niet te min goet vindende/ u Ed. noch te kennen te
geven met eene reden of twee/ wat baſticheydt van Negotie ende profijt
Daer

daer mede verknoot is. Ick vrage V^o E^d. ofter wel vermandts is / die soude mogen segghen / dat hy den tijdt syns lebens in dese ende alle onligghende Landen / wel thien oude Christenen Portugijsen / ende vijf Spangiaerden / ick spreke van Negotianten / gesien heeft? (Die Christianos Novos, Joden / so uyt vrese van d' Inquisitie ende des bypers / die Landen ghedrongen zijn te verlaten / ende daer dese ende onligghende Landen vol van zijn / in't minste niet ghereeckent:) Ick weet niet / ofter vermandts niet waerhepde soude mogen seggen / mids sy hun Negotien op d' Indien / Brasil / ende andere conquesten / niet so vasten Fondamens ende excessif profijt / gestabilieert hebben / dat sy het niet by ons behoeven te soecken / maer wy ter contrarie by hun / met groote onse verachtinge / bilipidentie ende habanien / gelijk het dit geboelen so in Spangien ende Levanten hun Negotien gaen soecken.

Behoozen wy niet met alle onse verstandt ende krachten daer naer te arbeypden ende te crachten / om sulck eene vastichepdt / niet alleen hoe langer hoe meer te verkriggen / sonder vele meer die verkrege te conserveren / verbeteren ende exorneren / op dat wy andere Natie oorsake geben hun Negotien meer ende meer in onse quartieren te soecken.

Boven dien dat wy onsen handel vanden oorspronck af deriberende / gelegentheyt hebben meer dan eenich ander Landt of Natie / het uiterste ende hooghste profijt in alle andere Landen ende Provintien / soo wijde onse Navigatie ende correspondentien sich verbruyden / daer uyt te trecken / welcken zegen ick niet en weet / oft God opt aen eenich Coningrijk / Volck ofte Natie verleent heeft.

Wat resteerter anders / als dat wy dooz kleyn-achtige ende ondancbaerhepdt ons onweerdigh makende / Vp ons eyndelyck desen heerlijcklijcken zegen ontrecke.

Op dat nu die goede God ons desen zegghen niet alleene moghe continueren / sonder dock dagelijcks verrijcken ende meerderen / ghemerckt / alle ons doen ende laten daer toe principelijcken moet strecken / dat syne Name moge bekent ende groot gemaecht worden / so laet ons te gelijk arbeypden / dat d' arme wilde Cannibalen / Menschen-eters / totte kennisse des waren Gods-diensts / ende niet dooz onse vanden totte verbloekte Afgoderpe des Paus doms mogen gebracht worden / dit sal Gode eenen aengenamen dienst ende wel-riekende Offer zijn.

Maer hoe quisten wy ons hier in? 'tis Gode ende menighlijcken bekende / men kan niet anders mercken ofte segghen / dan dat wy in plaese van Gods werck te boozderen / tselve meer ende meer soecken te verstoren.

Woe / Woe ons ondancbare ja profane Menschen ! zijn wy noch blinde ende sonder verstandt ! sien noch en mercken wy niet / dat onses Gods handt zwaer over ons valt / dat hy ons te gelijk mette courage oock het verstandt beneemt / om onse saecken / die hoe langer hoe rechter gaen / te redresseren : Wy worden geslagen / ende en sien noch en willen niet mercken van waer het ons komt / ja dat 'tquaedste is / wy beteren daer mede niet : wat wil daer op volgen? wy mogen den Heere te boete vallen ende hem bidden / dat hy niet ons niet handele naer verdienste / ons uyt ons Landt / ende volghens van syu Aen-gesichte verstootende / gelijk hy den kinderen Israels gedaen heeft / synen handelaer als onweerdigen ende ondancbare / uyt het midden van ons wech nemende / den selven in een ander Landt transportere. Dat wy ons dan tot den Heere bekeerren van gantscher herten / ende hy sal sich wederom tot ons keeren / 'tis noch tijt / beter ten halven gekeert als heel verdoolt.

't Sijn ontrent dertich Jaren / dat die Venetianen in groote alteratie ende debat metten Paus Paul den vijftden gheraecten / waer van sy die voornaemste Aetheuren bevonden te zijn die Jesuyten / die welke oock hare Colegien in haren gantschen Staet ende Jurisdicte verlieten / sich elders transporterende / die dede dese Republique ende der selber wijsen Raedt resolveeren / met Mannelijcke couragie een eeuwigh Edictum te maken / dat die gene / die in haren Raedt ende Vergaderingen hier naer oft t'eenigen tijde soude proponeren / die selvighe Jesuyten wederomme t'admitteren oft inne te laten / soude van Edeldom / ende alle Prerogative ende Privilegien daer aenkelebende / nu ende t'eeuwigen dagen verballen ende geprivieert zijn.

Ende oft wel eenighe naderhandt van buyten / meer uyt breefe van dese Coninghen ende Princen Moordenaers / als uyt liefden / beweeghe zijnde / sich demoept ende gepooght hebben / die selvige wederom te doen restituieren / soo hebben sy doch anders niet te wege gebracht / als dat sy / die Republique ende der selviger Raedt / oorsake gegeven hebben / tselve Edictum wederom te vernieuwen.

Dese Venetianen / in wat zwarigheden ende berliessen sy oock geballen zijn / hebben doch noyt eenigh teecken gegeven / dat hun die couragie ontballan was / sonder die selve meer in tegen als in voorspoet doen blijcken / soo wel in resolute woorden als in wercken ; Waerom manqueert ons resolutie ende Mannelijcke courage / dat wy mede niet een eeuwigh Edictum maken / dat die gene soo van d'onse souden derben proponeren / dese West-Indische Compagnie te casseren / afschaffen / ofte dissolberé /

van alle Offitien ende Prerogativen / gepribeert / ende nu en t'eeuwigen
daghen / met alle syne descendentes / der selbiger onwaerdigh ende inca-
pabel sullen gehouden worden ?

Dit ende dierghelijcke sal die Ghemeynte encourageren / om noch an-
dere Compagnien / tot af-breuekt onses ghemeynen byandts / ende wel-
baren des Vaderlandts / op te richten : Daer ten contrarie / die selvighe
eens gefrustreert zijnde / nu noch t'eeuwighen daghen / eenige hope meer
noge resteren eens andere oft dierghelijcke te dresseren.

Datmen ons nu / (die by der Zee moeten leven) ende die beste Coop-
lieden / ende kloeckste Zee-barende Lieden zijn bande gheheele Wereldt /
te voozen derf leggen / dat wy souden af-staen / van dese conqueste / zijnde
een deel bande treffelijckste Trafficque bande Werelt / dat is de grootste
onbeschaaemthepdt diemen kan bedencken / Van wat gedeelte van d' In-
dien / soo Oost als West / wy verliesen souden / indien wyse quiteren wil-
den / ghelijcke gedeelte souden wy noodelijck moeten missen inde mach-
vande Landen.

Op dat wy meer dan de helfte in macht gezwackt zijnde / Hy / onsen
Erf Vpandt / te beter tot syn wreedt vooz-nemen soude geraken. Ende
op dat hy daer naer sonder perijckel den Vrede soude moghen byeken /
ende alles te gelijcke nemen.

Welck seker ende evident is / oock uyt haer eyghen professie / want te
kennen gebende / dat den Coningh van Spangien meest / ja alleen / ons
d' Indien onghemolesteert te behouden / tot dese Actie van Vrede is ghe-
mobeert ; Soo en staet niet te twijfelen / ofte het selve en moet oock het
eenige middel ende oorzake wesen / daer door hy beweeght soude mogten
worden / om den Vrede te houden / also hieer mede opentlijcken te kennert
gegeven wordt / dat dese aanbiedinge niet en komt uyt goedertierenheyde
oft affectie tot den Vrede / oft om dat hy d' Oorloge moede is / maer alleert
om dat hy breeft syne Indien te verliesen / ende consequentelijck volghet /
dat hy d' Oorloghe wederom sal aen-nemen / soo haest als hy van dese
breefe verloft sal zijn.

Het welcke wesen sal / soo haest als wy de Indien eens sullen ghequi-
teert hebben / want daer naer en ist niet moghelijck die wederom te her-
nemen / de Compagnie eens gedissolbeert zijnde / de Spangiaerden hen
bande Inwoonderen / nu onse vrienden / wreedelijck gewroken hebbende /
ende wy / midts onse trouwloose verlatinge / inden haet van alle andere
Indianen verballen zijnde / soude de sake irrepairabel zijn.

De goede trouwe en laet niet toe / dat wy de minste Ingesetenen van't

Landt/die de gemeene zwaerheden ende lasten heeft helpen dragen/niet en souden maintaineren in syne Reeringe/veel min dat wy souden abandonneren de Reeringhe van soo veel dypsent persoonen / die inde handelinghe so participeren/als daer by leven/ mede so veel kloecke Zeebarende Mannen/die op Indien hebben gebaren / ende die ter abontuyzen meer middels sonden hebben / om hen van ons te wreerken dan de Spaenglaerden.

So soude ons dit brengen in seer groote schande ende verachtinghe/niet alleen tegen de Ingeseenen / maer insonderhepde buyten s'Landts by alle onse vrienden ende byanden.

Onse Ingeseenen sullen niet rechte gesfenceert zijn / siende datmen de Reeringe abandonneert.

Onse Vrienden ende Sheallieerden sullen ghelooven / dat sy van ons gene getrouwichheit en hebben te verwachten / siende dat wy onse eygen Ingeseenen / ende d'Ingeseene/ nu niet ons Seallieert/ verlaten/ doek siende ons so seer ghezwacht in onse Macht ter Zee ('twelck t'eenighe is daer mede wy henlieden souden konnen profijtelijcken wesen ende assisteren) en sullen geen werck van ons maken/sulcks dat wy ons in desen Trekes ofte Paps imbarquerende/op't betrouwen van onse alliantien/ ons sullen bedrogen vinden.

Ende door de voozsz zwackinghe / sullen wy onsen Erf Vpandte selfs proboceren om den Vrede te brycken/ ende ons wederom te bevechten.

Die Romeynen nu sesthien Jaren langh in Italien vanden Hannibal gebreukt wordende / wisten geen beteren raedt ende middel om hem te doen delogeren / als hare Wapenen ende den Oorloghe naer Carthago/harer byanden Landen/te transporteren/ waer door den selvigē Hannibal eyndelijck gedwongen wierdt Italien te verlaten/om syn eygen Vaders landt vanden brandt ende verderben te bezijden.

Hebben wy niet al-reede hier van by ons eene goede preube van gheelijcken succes / niet soo kleyne middelen die daer toe gebuyckt zijn gheweest? Wat souden wy niet konnen doen/ soo onse Hooge Oberichendte eens wilde resolberen/maer het eene Quaert/vant gene metten Oorlogedien wy te Lande voeren/geconsumeert wordt/tot hulpe ende assistentie vande West-Indische Compagnie te employeren? onse saecken souden haest eene andere gestaltenisse bekomen.

Dese Romeynen waren eenige honderden Jaren besich/om Italien te vermeesteren/ ende onder hare subjectie te brengen / maer t'selbe te wege gebracht hebbende/ vielen hem andere Conquesten ongelijck lichter.

Wy/ wy/ wat moeyte/ arbeyt ende kosten hebben wy niet aengewendet/ om onsen Thuyt maer te degen te sluyten ! Wat boozder gaende inden Oorloge te Lande/ doen excessive kosten in't conquesteren / sonder eenige verlichtinghe / ja veel meer in plaetse van dien / krijghen nieuwe lasten ende bezwaringe/ om die conquesten te mainteneren.

Dat wy het nu metter tijdt een weynigh soethens lieten aen-komen/ siende op onse defensive bleven/ ende met het eene Quaert/ als geseydt is/ die selve Compagnie seconverden/ wy souden't wel haest daer toe brengen/ dat den vyandt / om sine Indien te conserveren / dese Landen als lengskens soude moeten abandonneren / ende wy eyndelijck eens Meester van geheel Italien/ dat is ons Nederlandt worden/ ende daer en boven onse Negotien van buyten door conquesten gestabiliceert ende bevestight hebbende / Soude desen Staet niet verre Venetien / oock in synen meesten fleur / ja Portugael met alle syne boozighe rijcke conquesten passeren / Als alle e'gene/ weynigh ghereserveert/ besicende/ dat Portugael aen conquesten opt gehadt heeft.

Men seydt in een ghemeyn spreek-woorde / Onrechtveerdigh goede passeert qualijck het derde gelid. Men ziet het oogenschijnlijck by den Coningh van Spangien. Philippus den tweeden dien grooten Tyrant/ is geweest den ghenen/ die onrechtveerdiglic met kracht van Wapenen/ den rechten Erfgenen van het Coningrijk Portugael met alle syne conquesten beroovert / ende 't selve tot nu toe gheusurpeert / zijnde peder menighlijcken bekent / dat boven het recht soo Don Antonio totte selve Croone hadde / ende het volck sich aen matighde in't kieseren van eenen Coningh/ d'welck hy niet eenigen schijn wel in debat kost trecken / ende daerom ick dit op een zijde stellende/ ongedebateert late.

So segge ick / isfet kennelijck ende so klaer als de Sonne op den middaghy/ dat die kinderen van Alexander / Hertoge van Parma ende Piacenza / van weghen hare Moeder / ende naer de selve/ den Hertoge van Braganza/ naerder als hy/ ende in sulcken geballe die naeste Erfgename ende rechte Successors waren ; zijnde te presumeren / dat dit wel eene bande grootste motiven is / waerom den tegenwoordigen Hertoge van Parma die Wapenen / met d'assistentie van den Coningh van Brancckrijck/ ende den Hertoge van Saboyen/ tegen Spangien in handen ghenomen / sich soeckende te wreken ober t'onrecht ende geweldt / hem ende den synen aengedaen.

Du heeft Philippus den derden / Sone bande genen so het Coningrijk eerst geconquesteert/ ick segge gheusurpeert/ verloorzen Oost-Indien

ende Guinea/punners syn hem onproffijtelijck ende onbruchtbaer ghemaeckt; Desen teghenwoordigen Philippus den 4. is gepreert van't beste deel van Brasil / ende die reste komende te verliefen / sal in plaetse van profijt / hier naer niets anders als groote ende zware lasten van't selve Coninghrijck konnen hebben/als het met vele Guarnisoenen moedende mainteneren.

Dewijle wy dan met d'ooogen zien ende met de handen tasten / dat die Heere desen onrechtbeerdige Dsurpateur upt het besit van syne gevoofde Landen ende Conquesten heeft meerendeels gestooten / of ten weynighsten onbruchtbaer ghemaeckt / Sullen wy traegh zijn om met rene Mannelijcke couragie dese onse Victorie ende Conquesten te vervolgen ende continueren? Esy verre van ons / die wy ons nu al-reede sulcken Renommiee dooz die gheheele Wereldt ghemaeckt / dat wy het daer by souden laten berusten.

Laet ons dan eendrachtelijcken alle onse sinnen / verstande ende vermogen daer toe employeren / niet dat een yder zijn particulier in dese sake soecke / sonder dattet ghemeyne beste / by desen onsen gebaerlijcken toestandt / meer als opt moge bevoordert worden / op dat die nobele partijen te degen gheboedet ende geconservieert moghe worden / ende dan sal men bevinden / dat een yder Gelid / dat is niet alleen elcke Stadt in't bysonder / sonder oock yder particulier Dups / sal rijckelijck ende met overbloedt konnen hebben ende ghenieten / 'egene tot syne onder-houdinghe noodigh is.

Ich bidde den Heere dat hy ons dooz synen goeden Geest t'selbe wille inspireven / op dat syne Kercke ende supberen Gods-dienst / die hy in dese Landen gheplantet / ende toe noch toe Miraculeuselijcken beschermet / moge / t'spner eeren / ende onser aller zalicheyde ten eynde toe ghecontinueert worden.

FINIS.

der ghe
ert vane
n plaese
en vane
nen woe

dar die
geroofde
wepnigh
met eene
vervolgen
de sulcken
et daer by

ande ende
lier in dese
oerlijcken
nobeie par
nde dan
dr m'r by
met ober
houdinghe

e selve wille
ie hy in dese
bescherme
oe ghecomt

111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200

